

Beszámoló az MTA Statisztikai és Jövőkutatói Tudományos Bizottsága Statisztikai Tudományos Albizottságának 2015. január 20-án tartott üléséről

A STAB 2015. január 20-án általános ülést tartott. A tanácskozást *Hunyadi László*, a STAB leköszönő elnöke nyitotta meg, és mivel a napirend egyik fontos pontja az albizottság tisztújítása volt, felkérte az elnöki teendők ellátására *Besenyei Lajost*, az SJTB társelnökét. A levezető elnök először ismertette a napirendet, majd megállapította az albizottság határozatképességét.

Első napirendi pontként a leköszönő vezetőség nevében Hunyadi László tartott beszámolót. Ebben először röviden összefoglalta a STAB elmúlt három évben elért eredményeit, nevezetesen, hogy:

- megteremtette a saját működését szabályozó kereteket, és tagságát örvendetesen „felfuttatta”;
- az általános üléseken, melyekből évi hármat szervezett, megtárgyalt olyan, a statisztika egészét érintő kérdéseket, mint a statisztika jogi szabályozása, az adatvédelem, a statisztikát támogató informatika, a statisztika nyelve, a statisztikai kultúra kérdései, a fokozatszerzés nehézségei a tudománymetria és a statisztika területén, a statisztikai standardok és a big data (nagy adathalmazok) jelensége;
- ugyancsak az általános üléseken, meghívott szakértők közreműködésével bemutatta a statisztika sajátos megjelenését a különböző tudományterületeken, így a közgazdaság- és gazdálkodástudományban, a műszaki tudományokban, a gyógyszerkutatásban, a szociológiában és a pszichológiában;
- csatlakozott a statisztikai szakma mások által (is) szervezett rendezvényeihez, és azokat tagjainak ajánlta. Ilyen, szűkebb szakmai érdeklődésre számot tartó rendezvényt szervezett egyebek között a Pécsi és a Szegedi Tudományegyetem, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Társadalomtudományi, valamint Pedagógiai és Pszichológiai Kara, illetve a STAB is a Központi Statisztikai Hivatal aktív közreműködésével;
- előadások szervezésével, illetve tartásával aktív szerepet vállalt az MTA által minden évben megrendezett „Magyar Tudomány Ünnepe” című rendezvénysorozaton, melynek keretében az SJTB önálló szekcióval jelent meg;
- emellett foglalkozott egyéb, elsősorban a statisztikai élet napi aktualitását jelentő kérdésekkel is.

Az eredmények mellett az előadó önkritikusan szólt a STAB munkájának, illetve annak jellegének vitatható pontjairól, a tervezett, de teljességében meg nem valósított elképzelésekről. Ezek között említette, hogy az albizottság munkája nem eléggé aktív, nem akarja hangját minden áron, minden statisztikai kérdésben hallatni. Első példaként azt hozta fel, hogy az MTA elnöke egy rádióinterjúban arról beszélt, az egyetemek első évében olyan általános műveltséget, ismereteket adó tárgyakat kellene oktatni (köztük a statisztikát is), melyek ismerete jószerivel mindenki számára hasznos lehet. Erre egy aktív bizottságnak azonnal lépnie kell (pontosabban kellett volna). Második problémaként említette azt, hogy az albizottság kezdetben szerette volna megnyerni a statisztika alkalmazóinak széles táborát, de ez a kísérlet elhalt (mint korábban más kísérletek is), és így – igazodva az MTA IX. osztályának profiljához – a STAB működési köre a gazdaság- és társadalomtudomány területére irányul, kívül hagyva a statisztika tágabban értelmezett alkalmazását. Harmadik probléma az előadó szerint az, hogy a tagság feltételeit az albizottság meglehetősen szabadon kezelte, nem „várt el sokat” a belépő új tagoktól, így bár a létszám örvendetesen 53 főre emelkedett, a tagok aktivitása nem nőtt arányosan. Korábban többen szóvá tették, hogy a tagsággal nemcsak jogok, de köteleességek is együtt járnak, ezért e kérdéseket az új vezetőségnek pontosabban, esetleg szigorúbban kellene szabályoznia. Negyedik problémaként az előadó azt hozta fel, hogy az albizottság egyik fontos feladata lenne a statisztikai kultúra terjesztése, de ezzel csak egy alkalommal, elég elvontan foglalkozott. Ezért ezt a kérdést is a következő vezetőség figyelmébe ajánlta. Végül megemlítette, hogy az albizottság már

megalakulásakor deklarálta azt, hogy együtt kíván működni a statisztika minden hivatalos és társadalmi szervezetével, de ez jószerivel megmaradt a deklaráció szintjén.

A beszámolóhoz egy tag és a levezető elnök szólott hozzá. Véleményük szerint a STAB és annak vezetősége jó munkát végzett az elmúlt három évben, az eredmények magukért beszélnek, a felsorolt hiányosságok pedig részben az albizottság jogállásából adódtak, részben pedig olyan problémákból, amelyek a következő időszakban korrigálhatók, de semmiféleképpen sem tekinthetők a rossz, hibás vezetés, illetve működés következményének.

Ezt követően a beszámolót a tagság egyhangúan elfogadta, és a vezetőséget – mandátuma lejártával – felmentette.

A következő napirendi pont az új vezetőség megválasztása volt, amelyet a korábban felkért és a nyílt szavazással megerősített jelölőbizottság nevében annak elnöke, *Vita László* készített elő. Beszámolt az előzetes internetes jelölés eredményeiről: a tagok elnöknek elsöprő többséggel *Sándorné Kriszt Évát*, alelnöknek pedig – közel azonos arányban – *Laczka Évát* és *Kovács Pétert* jelölték. Más tagok a posztokra csak egy-egy szavazatot kaptak. Titkárjelöltként a legtöbben *Kovács Pétert* és *Rózsa Dávidot* támogatták. A jelölőbizottság kétfordulós szavazást javasolt: az első fordulóban az elnököt és az alelnököt, a másodikban, az első forduló eredményeit már ismerve, a titkárt válassza meg az albizottság. A javaslatot a résztvevők némi vita után elfogadták, és mivel a helyszíni jelöltállítás jogával senki sem élt, az első fordulóban, a tagság egyhangú szavazata alapján, az előbb említett tagok felkerültek a szavazólapokra. A szavazatszámoló bizottság két tagját, *Kondora Cosette-t* és *Szilágyi Rolandot* az albizottság egyhangúan választotta meg.

Az előre meghirdetett és elfogadott napirend értelmében, míg a szavazatszámológok munkájukat végezték, a résztvevők egy új STAB-tag, *Kehl Dániel* (Pécsi Tudományegyetem) „Modellbizonytalanság kezelése” című, bemutatkozó szakmai előadását hallgatták meg. Az előadó először a bizonytalanság néhány forrását (adatok, paraméterek, modellek) tekintette át. A modellbizonytalanság lehetséges ökonometriai megközelítése az, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján kiválasztjuk a potenciális hatótényezők közül a szükséges változókat. Ez elsősorban klasszikus megközelítésben jelentheti a versengő modellek közül a legjobb kiválasztását, a bayesi-ben inkább modellátlagolásról beszélhetünk, amely valamennyi egymással versengő modellt megfelelő súly mellett vesz figyelembe. Az előadó ezután a modellátlagolást mutatta be röviden, illetve az eredményeket a magyar megtakarítási függvények példáján szemléltette.

Végül *Kehl Dániel* a bemutatkozás részeként néhány további érdeklődési körét is megemlítette: bayesi módszerek és alkalmazásaik, metaanalízis, általában Magyarországon nem vagy alig használt módszerek, „computational” (számítógépes) statisztika, I R-magyarítás, (online interaktív) vizualizáció, dinamikus feladatgenerálás.

Az előadás végére megszületett a szavazás első fordulójának eredménye, mely szerint a STAB, a jelöléshez hasonlóan, *Sándorné Kriszt Évát* választotta meg elsöprő többséggel elnökének. Az alelnökségért folyó versenyben szoros eredmény született: *Laczka Éva* 18, *Kovács Péter* pedig 14 szavazatot kapott, így a következő három évben *Laczka Éva* tölti be az alelnöki funkciót. Ezeknek az eredményeknek az ismeretében került sor a STAB titkárának megválasztására, mely tisztségért – a korábban leírtak szerint – *Kovács Péter* és *Rózsa Dávid* vetélkedett.

A második forduló szavazatainak számlálása alatt *Poór Judit* (Pannon Egyetem) tartott rövid, szakmai bemutatkozó előadást „Statisztikai módszerek alkalmazása a külkereskedelmi pozíció értékelésében” címmel. Az előadó hangsúlyozta a fogalom összetettségét és ebből fakadóan a mérési, vizsgálati módszertani lehetőségek sokszínűségét. Számos könnyen számítható érték-, illetve áralapú mutatót és módszert ismertetett (például az export-/importarányt, a külkereskedelmi egyenleget, az export-/importarány eltérését, a CMS-modelleket,¹ az egységértékindexeket, a cserearány-mutatókat), valamint párhuzamosan csoportosította ezeket az időbeli (statikus, dinamikus) jelleg és az aggregációs szint (termék, termékcsoport) figyelembevételével.

¹ CMS (constant market share): konstans piaci részesedés.

Az előadás után a szavazatszámoló bizottság ismertette a második forduló eredményét. Kovács Péter 25, Rózsa Dávid pedig 10 szavazatot kapott, így Kovács Péter, az előző ciklus titkára megőrizte funkcióját, illetve a tagság bizalmát, és további három évig láthatja el korábbi feladatát.

Ezt követően Kriszt Éva, a STAB megválasztott elnöke megköszönte a bizalmat, és arra kérte a tagságot, valamint a leköszönt vezetőséget, hogy a továbbiakban is segítsék munkáját. Mivel további hozzászólás, kérdésfelvetés nem volt, Besenyei Lajos, kifejezve az albizottság megjelent tagjainak köszönetét aktivitásukért és az új vezetésnek sikeres munkát kívánva, bezárta az ülést.